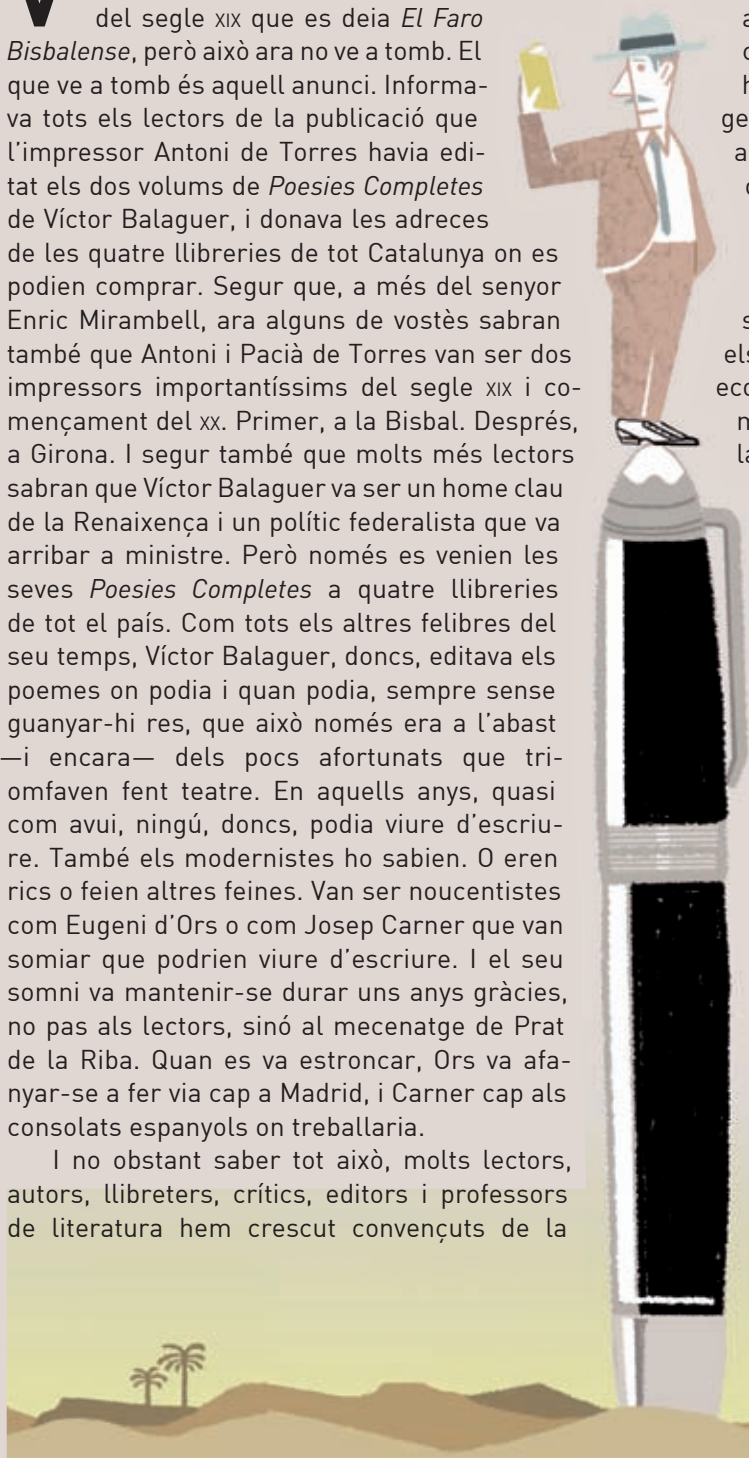

Les engrunes del pastís

Vaig saber de què havia anat tot allò de la Renaixença gràcies a un anunci que vaig llegir fa molts anys. El va publicar un setmanari del segle XIX que es deia *El Faro Bisbalense*, però això ara no ve a tomb. El que ve a tomb és aquell anunci. Informava tots els lectors de la publicació que l'impressor Antoni de Torres havia editat els dos volums de *Poesies Completes* de Víctor Balaguer, i donava les adreces de les quatre llibreries de tot Catalunya on es podien comprar. Segur que, a més del senyor Enric Mirambell, ara alguns de vostès sabran també que Antoni i Pacià de Torres van ser dos impressors importantíssims del segle XIX i començament del XX. Primer, a la Bisbal. Després, a Girona. I segur també que molts més lectors sabran que Víctor Balaguer va ser un home clau de la Renaixença i un polític federalista que va arribar a ministre. Però només es venien les seves *Poesies Completes* a quatre llibreries de tot el país. Com tots els altres felibres del seu temps, Víctor Balaguer, doncs, editava els poemes on podia i quan podia, sempre sense guanyar-hi res, que això només era a l'abast —i encara— dels pocs afortunats que triomfaven fent teatre. En aquells anys, quasi com avui, ningú, doncs, podia viure d'escriure. També els modernistes ho sabien. O eren rics o feien altres feines. Van ser noucentistes com Eugeni d'Ors o com Josep Carner que van somiar que podrien viure d'escriure. I el seu somni va mantenir-se durar uns anys gràcies, no pas als lectors, sinó al mecenatge de Prat de la Riba. Quan es va estroncar, Ors va afanyar-se a fer via cap a Madrid, i Carner cap als consolats espanyols on treballaria.

I no obstant saber tot això, molts lectors, autors, llibreters, crítics, editors i professors de literatura hem crescut convençuts de la

viabilitat d'aquell somni. No és tan sols que la història no ens hagi ensenyat com són les coses: és que, com que l'hem tinguda en contra, ens ha permès caure a totes les trampes que ens parava. Ha estat així com molts vam voler pensar que el franquisme havia fet impossible la professionalització de la generació d'autors de la Segona República, que als 40 anys de dictadura només hi havíem pogut oposar 40 anys de resistència, que la il·lusió dels primers anys de la transició havia topat amb la realitat d'una gran majoria de catalanoparlants incapaços de llegir en la seva llengua. Ens semblava que tot s'havia començat a capgirar en els anys noranta, gràcies a l'època de creixement econòmic previ a la crisi. Es venia tot, i tot es venia més que ara. I avui, la patacada: els llibreters fent la viu-viu entre llibres que han de tornar i materials d'impremta que els permeten sobreviure; els editors perseguint subvencions i ajudes que no arriben i que sovint no hi són; els premis literaris desprestigiats; els autors barallant-se per les poques engrunes d'un pastís que quasi només interessa a ells, tan petit que quasi ni existeix, mentre es decanten cap a un elitisme ridícul o cap a una literatura de consum pràcticament impossible d'assolir si no s'és mediàtic. I els *e-books* a la cantonada. Sovint, tant els escriptors elitistes com els partidaris d'arribar al gran públic, amb menys vendes i amb menys lectors que fidels té avui l'Església. I així anar fent, sense voler entendre que, com pintar o com fer música, escriure i publicar —i, sobretot, ser llegit— és també un privilegi. I que menys és més. I que tots els privilegis haurien de ser rars com els llibres que es publiquen perquè no tots són prou bons com per passar per la correcció, l'edició, la maquetació, la impremta i arribar gràcies a una distribució admirable a les lleixes de venda al públic.

MARC VICENS